

практичних рекомендацій щодо підготовки спеціалістів з інформаційного забезпечення учбового процесу на основі програмних продуктів та технологій «ІС: Підприємство». Ця робота спрямована на вдосконалення системи інформаційного забезпечення учбового процесу, шляхом організації інформаційних потоків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. <http://www.1c.ru>.
2. Информационные системы и технологии в экономике / Т.П. Барановская, В.И. Лойко, М.И. Семенов, А.И. Трубилин; под ред. В.И. Лойко. - М.: Финансы и статистика, 2005. - 416 с.
3. Поддубный, А. Расчет экономического эффекта от внедрения системы автоматизации //Компания «Antegraconsulting». URL: http://www.antegra.ru/news/experts/_det-experts/4/.
4. Ходаков В.Е. Бардачев Ю.Н. Мартынов А.Н. Автоматизация и компьютеризация информационных процессов учреждений. К. Институт системных исследований, 2000 г. - 276 с.

УДК 379.852:338.43

АГРОТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПОДАЛЬШОМУ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Кирилов Ю.С. – к.е.н., доцент,
Дуга В.О. – аспірант, Херсонський ДАУ*

Постановка проблеми. Диверсифікація сучасного сільськогосподарського підприємництва в світі набуває актуальності як для національної економічної науки, так і для практики господарювання. Особливої уваги заслуговує позааграрна господарська діяльність, що набула значного розвитку серед європейських країн та цілком може бути реалізована на території нашої держави. Одним із пріоритетних видів позааграрної діяльності є аграрний туризм, що одночасно здатний задовольнити туристичні потреби у відпочинку й рекреації, а також розширити сферу діяльності сільського населення.

У результаті економічних реформ, що проводилися в Україні протягом багатьох років, в сільській місцевості утворився комплекс економічних і соціальних проблем. Для їх вирішення потрібне не тільки масштабне ресурсне забезпечення сільськогосподарського виробництва, а й нестандартні ідеї та нові підходи, здатні значно доповнити і розширити напрями розвитку аграрного сектору економіки України.

В цьому контексті доцільно звернути увагу на один із перспективних альтернативних напрямів розвитку сільських територій, який позитивно зарекомендував себе за кордоном, а саме агротуризм. Як свідчить світова практика, надзвичайно важливу роль на селі відіграє туристична сфера діяльності. Саме вона є одним із найперспективніших напрямів структурної перебудови

сільської економіки та має стимулюючий вплив на розвиток сільського господарства.

Агротуризм є промисловістю майбутнього, в яку варто інвестувати, так як він значною мірою впливає на інтенсифікацію локальної економіки, а також допомагає зберігати природне середовище, ландшафт, місцеві культури та традиції [1, с. 147].

Стан вивчення проблеми. Проблемі розвитку туризму як виду відпочинку та можливого напрямку бізнесової діяльності присвячено праці таких учених, як Л.Агафонова, З.Балченко, О.Бондарчук, В.Герасименко, Л.Гринів, О.Гулич, М. Долішній, Л.Дудник, Ю.Зінько, В.Кардаш, А.Клімашевський, В.Кравців, Р.Крамченко, В.Липчук, О.Любимцева, Ю.Ніколаєнко, В.Пархоменко, І.Рожко, Ю.Стадницький, О.Старовойтенко, Д.Стеченко, В.Провозін. В економіко-географічному (регіональному) аспекті проблеми розвитку туристичної галузі вивчають А.Голіков, Д.Балди, М.Багров, Ю.Веденін, О.Лихоманков, І.Твердохлебов. Певну наукову інформацію про агротуризм як специфічний вид туризму можна знайти у працях таких дослідників, як А.Амоша, І.Балабанов, В.Брус, М.Вишиванюк, В.Гловацька, П.Горішевський, Ю.Губені, В.Данильчук, В.Євдокименко, Ю.Зінько, М.Русинський, Г.Іваницька, В.Кіфяк, М.Костриця, Н.Кудла, Н.Липчук, Л.Мармуль, С.Пономарьов, В.Цибух, Г.Черевко. Як напрям економічного розвитку села розглядають агротуризм О.Власенко, О.Здоров, Т.Пінчук, Г.Шимечко. Останні дослідження агротуризму акцентують увагу на екологічних аспектах його розвитку (В.Ісаєнко, К.Бабікова).

Багатогранність агротуристичної діяльності, невирішеність окремих проблем соціально-економічного розвитку аграрного сектору економіки України, посилення процесів глобалізації та інтеграції: все це потребує подальших досліджень в цьому напрямі.

Завдання та методика дослідження. Метою дослідження є визначення ролі та встановлення соціально-економічного значення агротуризму в подальшому розвитку аграрного сектору економіки України, обґрунтування необхідності активізації агротуристичної діяльності та реалізації відповідної аграрної політики. В процесі дослідження використовувалися методи: комплексний аналіз і синтез – при вивченні та визначенні теоретико-методичних і практичних аспектів агротуристичної діяльності; SWOT-аналіз – при отриманні та узагальненні даних з маркетингових досліджень щодо перспектив та динаміки розвитку агротуризму в Херсонській області.

Результати досліджень. Аграрний туризм є одним із секторів туристичної індустрії, має досить цікавий шлях зародження, давні традиції і сьогодні розвивається у багатьох країнах світу. За статистикою Всесвітньої туристичної організації темп зростання обсягів аграрного туризму оцінюється від 10-20 % у рік, а його частка в доходах від міжнародного туризму сягає 10-15 %.

Даний вид туризму найбільш динамічно зростає і на сучасному етапі входить в п'ятірку основних стратегічних напрямів розвитку туризму у світі.

Слід підкреслити, що агротуристичний сектор стає важливою складовою частиною економіки багатьох країн.

У більшості країн світу агротуризм є невід'ємною складовою комплексного соціально-економічного розвитку села та сільського господарства, а краї-

ни Європейського Союзу вбачають у ньому основний важіль економічного підйому сільських територій. Такі позиції є актуальними й для України, де чітко виражені соціально-економічні проблеми села та необхідні реальні зміни, оскільки існуючі структури управління вже не здатні створювати робочі місця, а нової системи, яка могла б забезпечити працевлаштування сільському населенню, досі не створено [2, с. 13]. Сільський туризм може відіграти роль каталізатора структурної перебудови економіки, забезпечити демографічну стабільність та розв'язання існуючих проблем в сільській місцевості [1, с. 108].

Практика показує, що головною умовою або базою для розвитку агротуризму крім природно-географічних передумов є досить високий сільськогосподарський потенціал і селянські (фермерські) господарства, що функціонують на території регіону.

Класична модель агротуризму передбачає його організацію виключно зусиллями фермерів або членів їхніх сімей, які отримують з цього додатковий дохід, але не змінюють при цьому свого виробничого профілю. Тут принциповим і особливим є те, що гостю пропонуються послуги проживання в сільській місцевості та знайомство з життям і побутом селян.

Зарубіжний досвід розвитку агротуризму показує його диференціацію за призначенням і виконанням певних функцій: підтримка сільськогосподарського виробництва; підтримка неперспективних сільськогосподарських районів; збереження сільського населення; збереження національної культурної спадщини, традицій сільського способу життя; пропаганда національного сільськогосподарства; підтримка та розвиток сільської місцевості; відпочинок для малозабезпечених верств населення.

Можна відмітити, що аграрний туризм розглядався як альтернативна діяльність, як вид підприємництва і одержав підтримку влади в ті часи, коли потрібно було зайняти роботою сільських жителів, зберегти колишню щільність населення на селі, уникнути міграції, дати можливість відпочивати малозабезпеченим.

Агротуризм, як найбільш реальний та альтернативний варіант, може сприяти активізації сільськогосподарської діяльності. Його можна віднести до практично еколого-безпечного виду туристичної діяльності. Він дозволяє зберігати й охороняти природну та культурно-історичну спадщину, забезпечувати екологічну просвіту, добробут і здоров'я як сільських жителів, так і самих екскурсантів, мінімізувати використання ресурсів, що не відновлюються, споживати відновлювальні ресурси не швидше, ніж природа здатна їх відновити тощо [3].

У сільській місцевості України підприємницька діяльність як правило розвивається у формі малих сільськогосподарських підприємств. У процесі їх розвитку та функціонування все більшу роль відіграють агротуристичні фірми. Цей зв'язок (малих сільськогосподарських та агротуристичних підприємств) не є випадковим. Як показує досвід країн (Франції, Італії, Німеччини, Польщі), взаємодія фермерських (сільськогосподарських) господарств з агротуристичними сприяє боротьбі з безробіттям, поліпшенню якості та розширенню ринку збуту сільськогосподарської продукції, формуванню культури органічного виробництва та продовольчої безпеки, накопиченню інформації про напрями та особливості сільськогосподарської діяльності

аграрних підприємств в інших регіонах країни та за кордоном тощо. На даному досвіді взаємодії особливо наголошує низка інституцій Європейського Союзу. Україні, яка зараз на шляху входження до ЄС потрібно прислухатися певних рекомендацій інституцій ЄС, в яких висувається вимога до країн-членів ЄС активніше працювати в напрямі поглиблення співпраці малих сільськогосподарських підприємств з агротуристичними фірмами.

Агротуризм ще не отримав інтенсивного просування на туристичному ринку України. Цільовими сегментами ринку агротуризму виступають як громадяни країни, так і іноземні туристи (рис.1). Ринок агротуристичних послуг в Україні є несформованим, оскільки економічні взаємовідносини ринкового типу у сфері агротуризму як виду підприємницької діяльності мають стихійний, не облікований і, в багатьох випадках, не зовсім легальний характер [1, с. 131].

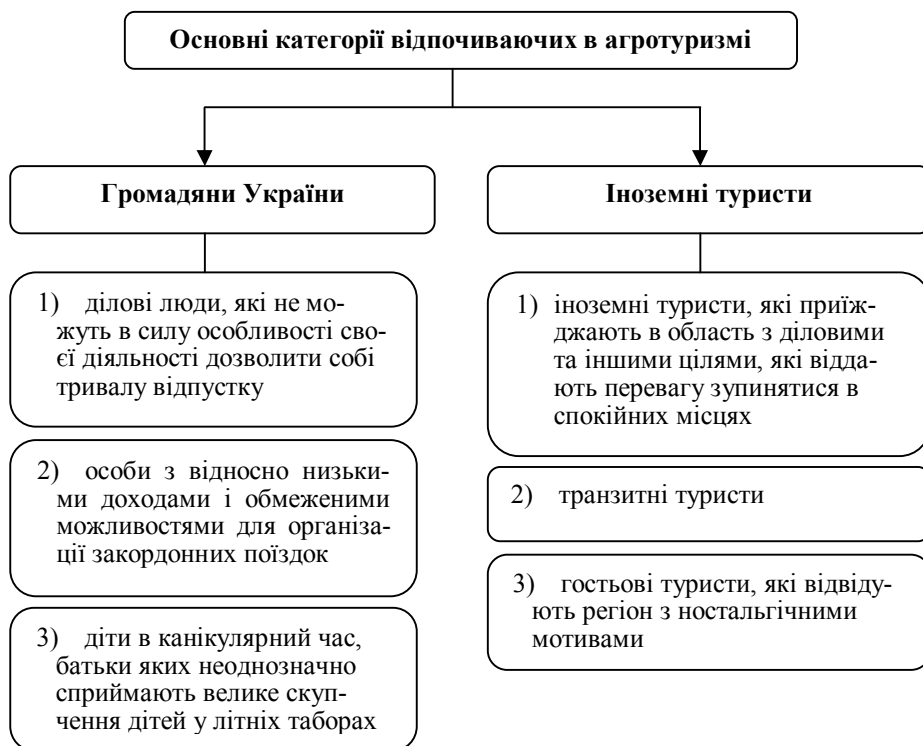

Рисунок 1. Цільові сегменти ринку агротуризму

Прибуткові сільськогосподарські підприємства поки ще не дуже активно впроваджують послуги агротуризму в свою діяльність. І навпаки, підприємства, які найчастіше є збитковими, активно розвивають агротуризм в силу високого рівня підприємницької активності населення. Тому можна сказати, що розвиток агротуризму є ефективним у випадку, якщо ця галузь розвивається як допоміжна, по відношенню до основної туристської або сільськогосподарської спеціалізації.

Агротуризм стає чимось на зразок останнього крику моди, який приваблює мільйони європейців з вельми гідним достатком. Адже зараз все більше число людей віддає перевагу спокою, первозданності, екологічній чистоті ніж стандартизованій суєті і строкатості фешенебельного курорту.

Формування галузевого комплексу аграрного туризму може стати одним з перспективних напрямків розвитку сільської економіки України та її регіонів і сприятиме:

- зростанню доходів як місцевого населення, так і регіону в цілому;
- забезпеченню зміни традиційної структури сільськогосподарського виробництва;
- забезпеченню зайнятості населення (нові робочі місця);
- розвитку економіки, соціальної та інженерної інфраструктури сільської місцевості;
- збуту продукції особистих підсобних господарств;
- розвитку малого підприємництва у сільській місцевості та зниження тіньової економіки;
- подоланню процесу деградації сільських регіонів;
- збереженню, відтворенню культурної спадщини, національної самобутності регіонів та традицій.

Досвід країн-лідерів в сфері агротуристичних послуг показує, що агротуризм позитивно впливає і на соціально-господарський рівень сільськогосподарських підприємств. Постійний потік гостей, участь господаря в обслуговуванні туристичного руху є своєрідною рушійною силою в поліпшенні якості послуг, розширенні асортименту продукції рослинництва і тваринництва.

Дослідження показують, що сім'ї, які приймають відпочиваючих в основному реінвестують дохід отриманий від агротуристичної діяльності в розвиток господарства (купівля коней, кіз, необхідної домашнього начиння) і на розширення спектра послуг, що надаються.

Варто відмітити і те, що агротуризм виступає також джерелом додаткового прибутку і у міжсезонний період.

Потенційний економічний ефект від розвитку агротуризму для жителів сільських поселень досить значний. Необмежений діапазон надання таких послуг, як проживання, харчування, відпочинок і дозвілля, дає можливість отримувати дохід кожному учаснику туристського процесу в сільській місцевості. В агротуризмі проявляються здібності як безпосереднього виробника сільськогосподарської продукції, так і підприємливості.

Агротуристичні підприємства є каталізаторами активізації підприємництва сільськогосподарських підприємств щодо підвищення якості виготовлення харчової продукції, а висока якість і свіжість часто дозволяють встановити більші ціни на продукцію.

Висновки та пропозиції. Сільське господарство України порівняно з розвинутими країнами Європи характеризується дещо нижчою продуктивністю праці й ефективністю виробництва, високим подрібненням аграрної структури і небезпечно високими масштабами прихованого безробіття. Необхідність активізації сільського населення, створення належних умов праці і проживання на селі диктують важливість його багатогалузевого розвитку, зокрема

розвитку нових форм підприємництва та зайнятості сільського населення. Розвиток агротуризму, як нової форми підприємницької діяльності на селі може стати одним із ключових факторів, здатних використати сільськогосподарський потенціал регіону та вплинути на стабілізацію економіки певної області й загалом держави. Популяризація цієї форми зайнятості дасть змогу зменшити не лише соціально-економічні проблеми села, а й навантаження на держбюджет.

Активізація агротуристичної діяльності спонукатиме до покращення благоустрою не лише агросадиб та присадибних територій особистих селянських господарств, але й вулиць і сіл в цілому, підвищення культурно-освітнього рівня місцевого населення, розвитку інфраструктури й супутніх послуг.

Діяльність виключно сільськогосподарського спрямування вже не в змозі у повній мірі задовольнити потреби селян, забезпечити їм належний рівень та якість життя. Саме тому в сільських регіонах особливе місце посідає несільськогосподарська діяльність, однією з яких і є агротуристична. Переваги від активізації та розвитку агротуризму є очевидними: додаткові джерела прибутків для господарств населення; збільшення обсягів виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції; поява нових робочих місць; розширення сфери зайнятості селян; перехід до органічного землеробства; екологічна просвіта; збереження традицій, культури та побуту сільських територій; модернізація інфраструктури; покращення стану довкілля; благоустрій територій тощо. Тому в умовах глобалізації роль та значення агротуризму в подальшому розвитку аграрного сектору економіки України мають посилюватися шляхом реалізації відповідної аграрної політики.

Перспективи подальших досліджень мають бути зосереджені на питаннях кооперації та партнерства між учасниками агротуристичного бізнесу, маркетингу як інструменту просування національного агротуристичного продукту в світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ісаєнко В.М., Ніколаєв К.Д., Бабікова К.О., Білявський Г.О., Смирнов І.Г. Стратегія сталого розвитку (туристична галузь) / В.М. Ісаєнко, К.Д. Ніколаєв, К.О. Бабікова та ін. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 295 с.
2. Методичні рекомендації з управління агротуристичною діяльністю / За ред. В.М. Ісаєнка. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 72 с.
3. Бабікова К.О. Нормативні засади агротуристичної діяльності в контексті збалансованого розвитку / К.О. Бабікова, К.Д. Ніколаєв, В.М. Ісаєнко // Таврійський науковий вісник, випуск 82. – Херсон. – 2012. – С. 149-155.
4. Андреева Н. М. Сучасна організація аграрного туризму в Україні як перспективний напрямок розвитку сільських територій / Н. М. Андреева, С. Г. Нездоймінов, І. М. Дишловий // Економіст. – 2011. – № 7. – С. 25-28.
5. Герасимчук Н. А. Розвиток підприємництва на селі шляхом організації співпраці малих сільськогосподарських і агротуристичних підприємств / Н. А. Герасимчук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9(99). – С. 96-101.

6. Зінько Ю.В. Інноваційні форми занять в сільському туризмі та агротуризмі / Ю.В. Зінько, М.Й. Рутинський, П.А. Горішевський / Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. - 2011. - Вип. 163. - частина 1. – С. 43-49.
7. Зоренко О. В. Диверсифікація аграрних підприємств: сутність, напрями та види / О. В. Зоренко // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2005. – № 1. – С. 144-147.
8. Пінчук Т.А. Агротуризм як форма підприємництва у сільській місцевості / Т.А. Пінчук / Науковий вісник УжНУ. Серія «Економіка». - Випуск 28. – 2009. – С. 49-53.
9. Пітлюч М. М. Особливості функціонування сільського туризму в Україні та досвід Європейських країн / М. М. Пітлюч, І. І. Михайлюк // Наук.вісн. Ужгород. ун-ту. – Серія Економіка. – 2011. – №33. – Ч. 3. – С. 154-158.

УДК 33(075.8)

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦЕНТРІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

*Клочан В. В. - д.е.н., доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Динамічний розвиток будь-якої сфери неможливий сьогодні без інформаційного супроводу. Не являється виключенням в даному контексті і аграрна сфера. Причому саме в сільському господарстві дуже гостро відчувається дефіцит в якісній та вчасній інформації, яка зазвичай поступає з запізненням, або неточна. Зважаючи на те що продовольча безпека людства повністю залежить від рівня розвитку АПК, то питання розвитку та функціонування центрів інформаційно-консультаційного обслуговування аграрної сфери надзвичайно актуальне та на часі.

Стан вивчення проблеми. Теоретико-методологічне обґрунтування сутності та напрямів інформаційно-консультаційної діяльності в аграрній сфері висвітлені в працях вітчизняних і зарубіжних учених: Н.Ю. Брюховецької, В.В. Дерлеменка, Ю.С. Коваленка, В.М. Кошелева, М.Ф. Кропивка, П.Т. Саблука, Б.К. Скирти, С.О. Тивончука, О.В. Ульяновченка та інших.

Завдання дослідження. В умовах динамічного розвитку аграрного сектору економіки України виникає потреба в пошуку та обґрунтуванні сучасних механізмів ефективного інформаційно-консультаційного забезпечення виробництва, що неможливо зробити без історичного екскурсу та аналізу світового досвіду.

Результати дослідження. Сьогодні значного поширення у світі набуло так зване офіційне консультування. Його переваги полягають у тому, що для селян консультації коштують менше і отримують їх всі бажаючі, а недоліки - це додаткове навантаження на бюджети; відсутність вільного вибору консуль-